

A tölgy-sarjerdők magfáiról.

A Pest-, Heves-, Fehér- és Esztergommegyék területén fekvő erdők túlnyomó részét cser- és tölgy-sarjerdők képezik. Nem mondok újat, ha azt állítom, hogy ezen erdők állapota — kevés kivétellel — láthatólag rosszabbá válik. A zárlat legnagyobb-részt 0.3—0.5 között váltakozik, s az átlagos növekvés megdöbentő csekély. Nem szándékom ez alkalommal a — majdnem bűnnek mondható — hibákat elősorolni, melyeknek előre-látható következménye az erdők ezen szomorú állapota. Ismeri azokat minden szakember, sőt talán minden erdőbirtokos is. Az erdőbirtokosok vagy főtisztek magok is látják, érzik a bajt; magok is gondolkoznak, miként lehetne a bajon segíteni, költség nélkül, mondván még ehez „hallgassuk meg a szakembert“!

Az erdész, a ki ily megtiszteltetésben vajmi ritkán részesül, csakhamar rámutat a bajokra.

1-ör. A legeltetés; 2-or. az anyatuskók kimerültsége.

Ne de maradjunk csak a 2-ik főbajnál, feltevéen, hogy a legeltetés megfelelő korlátok közé szorítottatott, s meg kell val-lanom, hogy ez valóban sok helyütt, habár elkésve, de mégis megtörtént.

Miként teremtsünk elegendő sarjadzási képességgel bíró anyatuskót?

Az erdész faiskolákról, ültetésekről ábrándozik. De az lehetetlen, mert a felmerülő költségeket tán csak nem fogjuk az elmúlt évek gyajju árából fedezni.

Minden mivelési ág maga kell, hogy fedezze költségeit. Már pedig, hogy ertési költségek és az elmúlt években gyajju-árából befolyt jövedelem, valami viszonyban állanak egymással, az csak egy elfogult erdész agyában támadható, de szerencsére nem mérvadó vélemény. Meg van! Hagyjunk mag-fákat! S így történik.

Alkalmam volt sok oly tölgy-sajerdőt látni, melyet magfák meghagyása által igyekeznek a végpusztulástól megóvni, de itt-ott olyat is, melyeknek felujtása magfák nélkül is biztosítva volt, magfát azonban még is hagytak. Nem tehetek róla, előbb emezekről — hol ne lenne előnye a kedvezőbb helyzetben levőknek? kívánom észleleteimet elmondani.

Láttam ilyenemü szép fiatalosokat. Most is szemem előtt állanak. Hatoljunk be a sűrűségbe, s mindenekelőtt az tűnik fel, hogy magról nőtt fácskával alig találkozunk, pedig ott pompáznak a magasán kinyuló magfák. De jobban keresve csakugyan itt is, amott is látunk egy-egy sinlődő, magról kelt csemetét. Szaktársaimnak mondani is fölösleges, hogy itt a gyors növésű tőhajtások, a magról kelt csemetéket túlszárnyalván, ezek fejlődését lehetetlenné teszik. De menjünk tovább, az idősebb állabok felé. Az utónövedék szép, az erdész keblét örömmel tölte el e látvány. Már is a 18—20 évet meghaladó állabok gyönyörködtetik szemeinket.

De ime ezen magfán csúcsaszályt észlelünk, és kalauzunk biztosít, hogy ez így van tovább is, hogy a magfák túlnyomó része az utónövedék 10—15 éves korában felülről lefele száradni kezd, és mire az állab a vágható kort megközelíti, a régi magfák díszöktől megfosztott száraz ágakkal, hirdetik a világ mulandóságát.

Állapodjunk meg, keressük az okát. Talán a talaj nem eléggé mély, s a mélységbe hatoló szivgyökér nem talál elegendő tápot? Nem ezen körülmény egymagában, itt alig idézhetné elő eme értékes fák biztos halálát, s csakhamar meggyőződtem a talaj kellő mélységéről. Az okot következőkben vélelem rejteni, lehet hogy csalódom és nagyon lekötelez valamely — e tekintetben — tapasztaltabb szaktársam, ha tévedésemről meggyőző. Itt ugyanis a fanemnek megfelelő termőhelyvel állunk szemben, a vágás alá került állab zárzata

0.7—0.9, tehát jó. A magfa, midőn megszokott szomszédaitól megfosztották, szokatlan világos helyzetbe jutván, az ugynevezett „alsó rügyek“ ezrei életre ébredének, és mi természetesebb, mint hogy a szükséges tápnedveket maguk részére biztosítani igyekeznek, nem törődvén azzal, hogy azt csak, a gyökérszektől távolabb eső és a koronát képező ágak rovására tehetik; de ime minél inkább gyarapodnak az életre ébredt rügyek szüleményei — a magfa alsó ágai — annál nagyobb mértékben szenved a fa díszje, az élet főszükségletétől eként megfosztott korona, és néhány év letelte után az ágak zöldelnek ugyan a magfa alsó részén, de a magasban megpihenni kívánó bús gerlicze ezután csak száraz ágon turbékolhat. És várjunk még néhány évig, mi következik ezen túl? Az utónövedék ime már a magfa félmagasságát túlhaladta; de a mily mértékben emelkedik az utónövedék, ép azon arányban száradnak a magfa alsó ágai, s csakhamar oly magasságot ér, hogy a magfa alvó rügyeiből támadt legfelsőbb ágaitól is megvonja az élethez szükséges világosságot. A hosszú életre választott magfa eként kiszárad, s a legközelebbi vihar alkalmával lezuhan, magával ragadván megölőinek egy részét, mintha azokon legalább halála után, kívánna bosszút állani. Ezek tanúsága tehát, hogy a megfelelő talajon álló, jó zárlatu sarjerdőben — feltéve, hogy az anyatuskók elég sarjadzási képességgel bírnak — magfát hagyni legalább is fölösleges, de természetes, hogy annál jelentékenyebb az innen származott kár, minél nagyobb értéket képvisel, a cél nélkül elvesztegetett fatömeg.

Fönnebbi állításomra egy ízben azon választ nyertem, hogy hiszen igazam lehet, de az uradalomnak erősebb fára is van szüksége. Azonban itt a viszonyválasz nem sok fejtörésre kerül. Tessék a szükségletnek megfelelő erdőterületet kihalásból és azt elkülönítve hosszabb fordában kezelni.

Már most menjünk tovább, mert a sarjerdőbeli magfák

buzgó pártolói azt mondják, könnyü oly erdőre nézve a magfák ellen irni, melynek anyatuskói elegendő sarjadzási képességgel birnak, és melynek állabjai vágható korban jó zárlatuak. De mit tegyünk ott, a hol az anyatuskók kimerültek, vagy a vágás alá kerülő állabok zárлата alig üti meg a 0.5-et, vagy végre a hol meg van mind a két hiba?

Ha a vágás alá kerülő tölgy-állab rossz zárlattal bir, legyen ezen körülmény akár az anyatuskók kimerültségének, vagy akármely más körülménynek tulajdonítható, a talaj felső rétege — főként az elől megnevezett megyéknek a nedvesség megfelelő fokával nem dicsekedhető erdeiben — oly kemény, hogy abba a lehullott makk gyökeret verni nem képes, s ennél fogva a rossz zárlatu állabok utónövedékét is, majdnem kivétel nélkül, csak a tőhajtások képezik, és nagyon természetes, hogy ily esetben minél több a visszahagyott magfa, annál hézagosabb az új állab, mert nem csak az a baj, hogy magról kelt csemetéket nem nyerünk, hanem a meghagyott magfák tőhajtásait is nélkülöznünk kell. Ellenben, ha a magfák eladásából bevehető, az e vidéki faarak mellett rendszerint nem jelentéktelen összeget okszerű ertésre fordítjuk, bizonyára sokkal kedvezőbb eredményt remélhetünk.

Ezzel nem kívánok a tölgy-sarjerdők magfái fölött általánosságban pácztát törni, mert lehetnek, sőt vannak esetek, midőn az erdőgazda óvatosságból, hogy t. i. az anyatuskók kimerültsége ne következze be, kénytelen magról kelt csemetékről gondoskodni, de reméllem, szaktársaim egyike sem fogja kétségbe vonni, hogy ehez egyszerűen, a magfák meghagyása nem elég, és hogy ez csak ott vezethet sikerre, a hol a makk csirázáshoz a csemete díszléséhez a szükséges feltételek megvannak.

Szabó Adolf,

m. kir. erdőbecslési felügyelő.